

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی

دوره ۱۱، شماره ۴۲، پاییز ۱۴۰۲

ص: ۴۳-۶۵

شناسایی و تحلیل شاخص‌های اثرگذار بر فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان لیگ برتر فوتبال ایران

مریم خوش رفتار^۱ - وحید شجاعی^{۲*} - محمد حامی^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه مدیریت ورزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران ۲. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران ۳. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۶، تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۷/۲۳)

چکیده

هدف از تحقیق حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان لیگ برتر فوتبال ایران بود. روش تحقیق حاضر، کیفی و از نوع تحقیق‌های اکتشافی بود که از روش پیمایشی برای کسب اطلاعات استفاده شد و از لحاظ هدف نیز جزو پژوهش‌های کاربردی به شمار می‌آید. جامعه آماری تحقیق جامعه هدف پژوهش شامل متخصصان و افراد مطلع حوزه صنعت فوتبال، صاحب‌نظران و اساتید رشته مدیریت ورزشی و مدیران سازمان لیگ و فدراسیون فوتبال و کمیته داوران فدراسیون فوتبال بودند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند انجام شد که با ۱۶ مصاحبه، اشباع نظری حاصل گردید. ابزار پژوهش، مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته بود. یافته‌های تحقیق نشان داد تعداد ۱۲۶ شناسه اولیه با مجموع فراوانی ۲۸۲ استخراج شد که این عوامل در ۱۶ مفهوم (شناسه محوری) و ۷ مقوله فرعی (شناسه گزینشی) دسته‌بندی شدند. با توجه به فراوانی مشاهده شده در شناسه‌های اولیه برای همه سندها، مفهوم ضعف حقوقی با ضریب اهمیت ۸۵، فساد ساختارمند با ضریب اهمیت ۵۱، عدم شایسته‌سالاری با ضریب اهمیت ۳۸ و سوء مدیریت با ضریب اهمیت ۳۳ و بداخلاقی‌های فردی و اجتماعی با ضریب اهمیت ۲۶ بیشترین ضرایب اهمیت را در میان سایر مفاهیم برخوردار بودند. با توجه به یافته‌ها پیشنهاد می‌شود جهت جلوگیری از فساد اداری و فساد عملیاتی، در ارتباط با قراردادهای فوتبال، ابتدا ساختارهای موجود در فوتبال بازبینی و اصلاح شود. همچنین به طور جدی در سیاست‌های کلان خصوصی سازی مورد توجه قرار گیرد چراکه با خصوصی شدن فوتبال سیاست‌زدگی از این ورزش دور خواهد شد و اصلاح مدیریتی و شایسته‌سالاری به وجود خواهد آمد. همچنین در کنار توجه به سیاست‌های کلان پیشنهاد می‌شود فدراسیون و باشگاه‌ها و سایر سازمان‌های مرتبط به مقوله آموزش رفتاری جهت جلوگیری از بداخلاقی‌های فردی و اجتماعی توجه ویژه نمایند.

واژه‌های کلیدی

تباتی، ضعف نظارت، ضعف قوانین، فساد، قراردادهای حرفه‌ای.

مقدمه

ورزش به دلیل عملکردهای جمعی، فرهنگی و آموزشی همیشه در جامعه نقش مهمی ایفا کرده است و همه افراد و جوامع را با طیف متنوعی از توانایی‌ها و پیشینه‌ها در بازی جوانمردانه، صداقت، کار سخت، نظم و انضباط، کار تیمی و احترام متقابل جمع می‌کند (۱۲). طی چند دهه گذشته، افزایش چشمگیر درآمد تیم‌ها، حقوق بازیکنان، قیمت بلیط، تجارت و جوایز مسابقات افزایش یافته است (۳۹). در دهه‌های اخیر فوتبال به‌عنوان یک صنعت تجاری و نقدی نسبت به گذشته که به‌عنوان یک سرگرمی محسوب می‌شد شناخته می‌شود. به‌طوری‌که یکی از پدیده‌هایی که در صنعت فوتبال منجر به مبادلات مالی بسیاری می‌شود پدیده عقد قرارداد و حسابرسی‌های مالی در خصوص نقل و انتقال بازیکنان حرفه‌ای فوتبال است (۳۵) در دنیای مدرن فوتبال، ما با فرایندهای تصمیم‌گیری پویا در بازار انتقال بازیکنان، رقابت شدید بین باشگاه‌ها برای امضای قرارداد با استعدادترین بازیکنان و رشد قدرت چانه‌زنی بازیکنان حرفه‌ای فوتبال سر و کار داریم (۱۳). موارد بسیار زیادی از نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبال وجود دارد که در آن ذینفعان فوتبال تمایل به مذاکره و امضای قراردادهای به روش‌های کمتر رسمی و در فضایی دور از باشگاه‌ها به‌طور مثال در فضای مجازی و هتل‌ها و غیره دارند (۲۵). البته این روش باعث شده فرایند عقد قرارداد به‌صورت سریع و به دور از روال حاکم بر آن کشور و با هرج و مرج مواجه شود. باشگاه‌ها گزینه‌های مد نظر خود را پیدا کرده و با مدیر برنامه‌های آن‌ها مذاکره می‌کنند و بازیکنان نیز به همین روش عمل می‌کنند. نسخه‌های قراردادهای بین نمایندگان باشگاه‌ها و بازیکنان و مدیربرنامه‌ها می‌چرخد (۲۶). به‌طوری‌که عقد قرارداد بازیکنان حرفه‌ای در فوتبال یک صنعت جهانی و مؤلفه قابل توجهی از بازارهای سرگرمی

و تجاری است (۲۲). از نظر فیفا انتقال بازیکنان دارای روالی است که باید بر اساس دستورالعمل‌هایی صورت پذیرد. اول، توافق‌نامه: انتقال بازیکن از باشگاه سابق و باشگاه جدید باید به توافق برسند و در مورد انتقال یک بازیکن یک قرارداد مربوطه را امضا کنند. دوم، معاینات پزشکی - بازیکنان باید قبل از امضای قرارداد به محل ایفمارک جهت معاینه پزشکی مراجعه کنند. سپس با این پیش‌نیازها بازیکنان می‌توانند قرارداد جدید خود را ثبت کنند. البته این پیش‌نیازها به جز مواردی که بازیکنان بازیکن آزاد محسوب می‌شوند و یا پس از شش ماه قرار دادشان منقضی گردد مطرح است (۱۸).

تحقیقات زیادی در دنیا انجام شده است که در خصوص حسابرسی‌های مالی مربوط به نقل و انتقالات در فوتبال بحث‌های زیادی را مطرح کرده است. چرا که بازیکنان فرصت‌های مالی بسیاری را برای باشگاه‌ها ایجاد می‌کنند (۳۴). به موجب قرارداد بین بازیکنان و باشگاه‌ها، باشگاه‌ها موظفاند تمام مبالغ پرداختی را در طول مدت قرارداد به بازیکنان بپردازند و از سویی بازیکنان موظفاند طبق مفاد قرارداد در اختیار باشگاه باشند (۳۲). از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ هزینه‌های نقل و انتقالات بازیکنان در فوتبال اروپا روندهای فزاینده‌ای، از ۲/۹۹۶ میلیارد یورو به ۸/۰۱۷ میلیارد یورو، را ثبت کرده است. با این وجود، علی‌رغم ایجاد درآمدهای فزاینده از جریان‌های متعدد، باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال با داشتن بدهی‌ها و ضرر و زیان در طی دو دهه گذشته، بیشتر به دلیل بی‌ثباتی مالی و بدهی خود مشهور هستند (۲۰).

فرانک^۲ (۲۰۱۸) اظهار می‌دارد، لیگ‌های فوتبال شکل خاصی از رقابت اقتصادی را در حوزه نقل و انتقالات فوتبال، شامل مربیان و بازیکنان، ایجاد می‌کنند که اغلب 'مسابقه تسلیحاتی' نامیده می‌شوند که می‌تواند باشگاه‌های فوتبال

همکاران (۲۰۲۱) اظهار می‌دارند که ورزش‌های مدرن به مکانیسم‌های حقوقی در تنظیم قراردادها نیازمند است (۲۳). گلدی بائو^۲ و همکاران (۲۰۲۱) بیان می‌کنند که مطابق با نظر انجمن ورزشی مبارزه با فساد در روسیه دولت می‌بایست قوانین ضد فساد را در ورزش‌های حرفه‌ای که ماهیت فسادزا دارند اعمال کند و جرائم و برخوردهای مناسبی را در خصوص مجرمین و متخلفین اعمال نماید (۲۱).

در فوتبال نیز مطالعات زیادی پدیده فساد را در کشورهای مختلف مانند ایتالیا، ترکیه، یونان و برزیل مورد مطالعه قرار داده‌اند و بیشترین نوع رفتارهای فساد مربوط به تباری، شرط بندی، پول‌شویی و رشوه بوده است. (۱۹، ۲۸، ۲۹، ۳۰). به طور مثال در فوتبال ایتالیا در سال ۲۰۰۶ رسوایی مربوط به تباری‌های انجام شده باعث شد که چهار باشگاه سری آ از جمله تیم یونتوس به لیگ‌های پایین تر سقوط کنند. در سال ۲۰۱۱ نیز رسوایی بزرگ مربوط به شرط بندی فوتبال صورت گرفت که در آن بازیکنان سرشناس در زمینه دست داشتن به شرط بندی‌های غیر قانونی و تباری‌های سازمان یافته متهم شدند. در تابستان ۲۰۱۳ نیز بیش از ۴۰ باشگاه به فرار مالیاتی و پولشویی متهم شدند (۱۹). همچنین در سال ۲۰۱۱، در یونان یوفا در گزارشی نتیجه ۴۱ بازی فصل ۱۰-۲۰۰۹ را مشکوک اعلام کرد. انتشار این گزارش نشان از رسوایی تباری در فوتبال یونان بود (۲۸).

در کشور ما نیز در چند سال اخیر تحقیقاتی در حوزه فساد در صنعت ورزش و فوتبال انجام شده است و کمتر مطالعه‌ای به موضوع فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان پرداخته است در حالیکه این موضوع یکی از چالش‌های اصلی فوتبال ایران است. یکی از فسادهای جنجالی در ارتباط با قراردادهای ورزشی مربوط به باشگاه گل گهر

را به سمت سرمایه‌گذاری بیش از حد سوق دهد تا در تلاش برای موفقیت در زمین باشند (۲۰). از آنجایی که امروزه جامعه به اثرات و صدمات ناشی از ورزش حرفه‌ای به‌عنوان یک دانش جدید می‌پردازد (۱۷). یکی از بحث‌های مهمی که در چند سال اخیر در حوزه فوتبال ملی و باشگاهی در ایران مطرح بوده است بحث قراردادهای بازیکنان فوتبال است که تخلف‌ها به‌صورت گسترده‌ای در آن صورت گرفته است. البته فساد در حوزه قراردادهای ابعاد مختلفی دارد که در تحقیق حاضر سعی داریم این ابعاد و عوامل را شناسایی کنیم. از زمان ظهور ورزش، تقلب همیشه وجود داشته است، به‌ویژه وقتی منافع مالی درگیر می‌شود؛ همچنین با جهانی شدن و تکنولوژی‌های جدید، کلاهبرداری در ورزش و مبارزه با آن نیز جهانی شده است، زیرا سازمان‌های انتظامی و مقامات متوجه شده‌اند که مانند اکثر اشکال جرم و جنایت، از زمان ورود اینترنت و هجوم پول به ورزش‌های جهانی از جمله فوتبال کلاهبرداری‌های ورزشی نیز مرزها را نمی‌شناسد (۳۶). تجارت‌های جهانی از جمله نقل و انتقالات در فوتبال و ورزش انگیزه فساد را فراهم می‌کند در حالی که سوء مدیریت بر روی دستگاه‌های حاکم بر ورزش نیز فرصتی برای فساد فراهم می‌کند (۸). فساد به‌عنوان تجاوز تلقی می‌شود چرا که حاکمیت قانون و اصول دموکراتیک را نقض می‌کند و فردی که مبادرت به عمل فساد می‌کند از یک رفتار مورد انتظار انحراف می‌یابد و چنین اقدامی سلامت سازمان را تهدید می‌کند (۴۳). در صنعت ورزش، فساد در دو سطح مختلف آشکار می‌شود: رقابتی و سازمانی. فساد رقابتی تلاش می‌کند تا نتایج مسابقات را تحت تأثیر قرار دهد و فساد سازمانی، بر ساختار سازمانی و برنامه‌ریزی رویدادهای ورزشی بزرگ تأثیر منفی می‌گذارد (۲۱). تحقیقات مختلفی در حوزه فساد در صنعت ورزش در دنیا انجام شده است. تتیانا کلومویست و

دیگر تخلفاتی بوده است که در مورد برخی باشگاهها مطرح شده است.^۱

در مطالعه منصوری و همکاران (۲۰۲۲) توافقات معیوب و نظارت ضعیف (شامل قوانین و مقررات ضعیف و قراردادهای ناکارآمد ملی و باشگاهی) از عوامل مهم در فرآیند شکل گیری فساد فوتبال ایران برشمارده شده است. از نظر مطالعه مذکور حکمرانی فاسد در فوتبال (شامل اساسنامه ضعیف فدراسیون فوتبال، کنترل دولت بر فوتبال و حکمرانی ضعیف در فوتبال) تأثیرگذارترین عامل در فرآیند شکل گیری فساد گزارش شد (۳۱). برخی مطالعات در داخل، ساختار ورزش کشور و عوامل متعدد مانند رسانه، ساختار مدیریتی، حاکمیت، و فرد را در بروز فساد مالی در ورزش ایران مؤثر می‌دانند (۴). بنابراین فوتبال نیز متأثر از همین ساختار است. در این راستا محمودی (۱۳۹۶) در مطالعه خود در خصوص فساد در فوتبال، ضعف عوامل مدیریتی را به‌عنوان عامل علی، شکاف قوانین و انگیزه مالی، رسانه‌ها و مجمع تصمیم‌گیری را به‌عنوان عامل زمینه‌ای، تداخل وظایف و عدم اراده فساد ستیزی را به‌عنوان عامل مداخله‌گر در بروز فساد در فوتبال ایران می‌داند (۳). بزرگ نژاد سماکوشی (۲۰۲۱) نیز دو مقوله فرعی شامل ماهیت فسادزا (ضعف مدیریت و ماهیت فسادزا در فوتبال) و شیوع فساد (نقل و انتقالات، فساد ساختارمند، شرط‌بندی، دلالی، رانت و لابی‌گری) به‌عنوان پدیده محوری فساد؛ و سه مقوله فرعی شامل فقر فرهنگی (فرهنگ مادی‌گرایی، ضعف فرهنگی و عدم آگاهی)، ضعف در ویژگی‌های اخلاقی- فردی و شخصیتی (کمبودهای شخصیتی و دموگرافیکی، عدم مسئولیت‌پذیری و رفتارهای غیراخلاقی) و انگیزش‌های ساختار شکنانه (ناکامی‌های متفرقه، حب شهرت و مقام، منفعت‌طلبی و بی‌انگیزگی

سیرجان بود. در پاییز ۱۴۰۰ رای کمیته انضباطی فدراسیون فوتبال در خصوص قرارداد بازیکن اهل گابن باشگاه گل گهر سیرجان مبنی بر محرز بودن تخلف باشگاه در ثبت قرارداد اعلام شد که طی آن برای باشگاه جریمه امتیازی و جریمه نقدی و برای بازیکن جریمه نقدی و محرومیت اعمال شد. همچنین در گزارش مفصل مجلس شورای اسلامی در سال ۱۴۰۱ از فساد و اختلاس شرکت فولاد مبارکه سپاهان به مبلغ قرارداد سرمربیان پیشین تیم سپاهان پرداخته شده است. یکی از موارد لحاظ شده در گزارش مجلس افزایش رقم قرارداد یکی از مربیان از ۲٫۵ میلیارد تومان به ۷ میلیارد تومان بوده است (فصل ۹۹-۹۸). باشگاه سپاهان همچنین باید بعد از استعفای مربی در اواخر فصل، بخشی از قرارداد او را کسر می‌کرده که این اقدام انجام نشده است. در سال ۲۰۱۹، نیز برانکو ایوانکوویچ سرمربی پرسپولیس بعد از جدایی از این باشگاه، با طرح شکایت به کمیته وضعیت فیفا، پرسپولیس را محکوم به پرداخت حدود ۹۰۰ هزار یورو از مطالبات مربوط به تعهدات مالیاتی باشگاه مربوط به قرارداد خود کرد که ضررهای زیادی به تیم دولتی پرسپولیس وارد کرد. همچنین به گزارش ایران ورزشی و به نقل از خبرگزاری تسنیم (۱۴۰۰)، باشگاه تراکتور در سال‌های اخیر قراردادهای بحث برانگیزی را به ثبت رسانده است. قرارداد ۸۰۰ هزار یورویی با «کوپین گنستان» (۱۳۹۷) که مشکل قلبی داشت و یک دقیقه هم برای این تیم بازی نکرد از جمله این موارد بود. در سال ۱۳۹۸ نیز باشگاه تراکتورسازی تبریز یک قرارداد نجومی یک میلیون و ۱۰۰ هزار یورویی با بازیکنی بی‌کیفیت مانند «کوپین فورچونه» ثبت کرد که جنجال زیادی به پا کرد. همچنین عقد قرارداد «یورویی» با بازیکن ایرانی و ثبت «ریالی» آن در سازمان لیگ از جمله

به این پرسش است که شاخص‌های فسادزای قراردادهای بازیکنان و مربیان لیگ برتر فوتبال ایران کدامند؟

روش‌شناسی

روش تحقیق حاضر، کیفی^۱ و از نوع تحقیق‌های اکتشافی^۲ بود که از روش پیمایشی^۳ برای کسب اطلاعات استفاده گردید و از لحاظ هدف نیز جزو پژوهش‌های کاربردی به شمار می‌آید. نگارنده در این پژوهش به دنبال طراحی مدل نبوده و تنها کشف و شناسایی شاخص‌های فسادزای قراردادهای بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران مدنظر بوده است. جامعه آماری پژوهش شامل همه متخصصان و افراد مطلع حوزه صنعت فوتبال، جامعه شناسان، صاحب‌نظران و اساتید رشته مدیریت ورزشی با سابقه علمی و پژوهشی در رشته ورزشی فوتبال و مدیران سازمان لیگ و فدراسیون فوتبال و کمیته داوران بودند که همه مصاحبه‌شوندگان تحقیق در زمینه اجرایی، پژوهشی و علمی از تخصص لازم و مرتبط با مطالعه تحقیق برخوردار بودند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند^۴ انجام شد که با ۱۶ مصاحبه، اشباع نظری^۵ حاصل شد. جدول ۱ نتایج جمعیت شناختی را نشان می‌دهد.

مالی) به‌عنوان عوامل علی مؤثر در بروز فساد در فوتبال ایران گزارش می‌دهد (۱۰).

در سال‌های اخیر در حوزه قراردادهای فوتبال صدمات جبران‌ناپذیری به بدنه اقتصادی ورزش و جامعه از محل بیت‌المال وارد شده است که به دلایل متعددی از جمله عدم اطلاع مدیران فدراسیون فوتبال و باشگاه‌های لیگ برتری از دانش حقوقی، سوء مدیریت، منفعت‌طلبی و ورود دلالان و حاکمیت آن‌ها در نقل و انتقالات از جمله این عوامل از دیدگاه کارشناسان عنوان شده است. حتی این موضوع به واسطه قرارداد مارک ویلموتس سرمربی بلژیکی تیم ملی ایران به سطح ملی و بین‌المللی کشانده شد. همانطور که پیشتر اشاره شد در سطح لیگ برتر قراردادهای برخی مربیان و بازیکنان عمدتاً به باشگاه‌های لیگ برتری خسارات جبران‌ناپذیری را از لحاظ مالی و اعتبار حرفه‌ای وارد کرده‌اند که عمدتاً با ورود فیفا شاهد محرومیت‌ها و حتی بسته شدن پنجره‌های نقل و انتقالات باشگاه‌های مطرح همچون پرسپولیس، استقلال و تراکتورسازی تبریز بوده‌ایم. همچنین ادعا شده قرارداد برخی بازیکنان تیم‌های محبوب پایتخت که عمدتاً با مدیران عامل غیر فوتبالی و حتی فوتبالی در مکان‌هایی نامعلوم مانند هتل‌ها تنظیم شده است که شائبه فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان فوتبال را مطرح می‌کند.

با توجه به توجه پژوهشگران به مقوله فساد در صنعت ورزش می‌توان گفت توجه اندکی به برخی مصداق‌های فساد مانند فساد در تنظیم قرارداد بازیکنان و مربیان فوتبال به‌خصوص در سطوح باشگاهی شده است؛ لذا هدف از مطالعه حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر فساد در تنظیم قراردادهای فوتبال است همچنین این مطالعه در پی پاسخ

4 . Purposive Sampling

5 . Theoretical Saturation

1 . Qualitative Research

2 . Exploratory Research

3 . Survey Approach

جدول ۱. جدول ویژگی و ابعاد ویژگی مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی تحقیق

ردیف	تحصیلات	رشته تحصیلی	پست
P1	کارشناسی	تربیت‌بدنی	مربی و عضو کمیته حقوقی باشگاه استقلال
P2	کارشناسی	تربیت‌بدنی	رئیس اسبق فدراسیون فوتبال، بازیکن سابق تیم ملی، بازیکن استقلال و پرسپولیس، عضو کمیته فنی کنفدراسیون فوتبال آسیا
P3	دکتری	مدیریت ورزشی	عضو هیئت‌علمی دانشگاه
P4	دکتری	مدیریت ورزشی	عضو هیئت‌رئیس فدراسیون فوتبال، سرپرست فدراسیون فوتبال
P5	دکتری	مدیریت ورزشی	عضو هیئت‌علمی دانشگاه، رئیس کمیته انضباطی استان مازندران
P6	کارشناسی	تربیت‌بدنی	بازرس کانون مربیان فوتبال ایران، بازیکن سابق راه‌آهن پاس آتش‌نشانی، سرمربی نفت، مدیر آکادمیک باشگاه استقلال، معاون اجرایی سابق باشگاه استقلال
P7	کارشناسی ارشد	مدیریت شهری	مدیر اوقات فراغت و سرگرمی سازمان شهرداری تهران
P8	کارشناسی ارشد	مدیریت ورزشی	داور بین‌المللی فوتبال کارشناس صدا و سیما، رئیس کمیته داوران استان همدان
P9	کارشناسی ارشد	حقوق	وکیل دادگستری و مشاور حقوقی در باشگاه‌ها و وکیل سرمربی و بازیکنان
P10	کارشناسی	مدیریت دولتی	مدیرعامل اسبق باشگاه‌های گسترش، پیکان، سایپا، عضو کمیته استیناف
P11	کارشناسی ارشد	حقوق	مشاور حقوقی باشگاه تراکتور و همکار سایر باشگاه‌های ایرانی
P12	دکتری	مدیریت ورزشی	عضو هیئت‌علمی دانشگاه، محقق و پژوهشگر در حوزه فساد
P13	دانشجوی دکتری	مدیریت و برنامه‌ریزی ورزشی	پژوهشگر حوزه فساد در صنعت ورزش و عضو کادر فنی تیم ملی فوتسال دانشجویان
P14	دکتری	مدیریت ورزشی	عضو هیئت‌علمی دانشگاه، پژوهشگر، رئیس هیئت جودو استان مازندران
P15	دکتری	حقوق	رئیس اسبق کمیته انضباطی فدراسیون فوتبال
P16	دکتری	مدیریت ورزشی	معاون سابق تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش، عضو هیئت‌علمی دانشگاه

اطمینان از روایی و پایایی پژوهش کیفی مواردی نظیر انتخاب دقیق نمونه‌ها، جمع‌آوری و تحلیل همزمان داده‌ها و انسجام در روش‌شناسی پژوهش را برای اطمینان از نتایج، پیشنهاد می‌دهند (۳۳) که در این پژوهش نیز موارد اشاره شده از طرف پژوهشگر رعایت شد. همچنین با استفاده از روش کدگذاری مجدد^۵ از بین مصاحبه‌های انجام شده، به‌صورت تصادفی ۲۰ درصد مصاحبه‌ها که شامل ۴ مصاحبه بود؛ انتخاب شد و هر کدام از آن‌ها دو بار در یک فاصله

ابزار پژوهش، مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته^۱ بود. در این مرحله گردآوری داده‌ها به شیوه جمع‌آوری داده‌های کیفی انجام شد. پس از اخذ مصاحبه‌ها، با استفاده از روش شناسه گذاری باز^۲ (گزاره‌های کلامی)، محوری^۳ (مفاهیم) و گزینشی^۴ (مقوله‌های کلی)، شاخص‌های اثرات فسادزای قراردادهای بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران با استفاده از نرم‌افزار کیفی مکس کیودی‌ای پرو^۵ شناسه‌گذاری و دسته‌بندی شدند. مورس و همکاران^۶ (۲۰۰۲) برای

5. Maxqda Analytics Pro
6. Morse et al
7. Re-Coding

1. Semi-Structured
2. Open Coding
3. Axial Coding
4. Selective Coding

زمانی ۳۰ روزه (یک ماه) توسط پژوهشگر دیگر از گروه پژوهش شناسه گذاری شدند. در این راستا، استملر^۱ (۲۰۰۰) در پژوهش خود میزان اعتبارمحتوا بیشتر از ۶۰ درصد را مورد تأیید و قابل قبول تبیین کرد (۴۰). نتایج حاصل از کدگذاری مجدد در جدول ۲ درج شده است.

جدول ۲. محاسبه پایایی مصاحبه‌ها به روش کدگذاری مجدد

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	پایایی بازگدینگ (درصد)
۱	P ₂	۱۷	۱۴	۸۳
۲	P ₇	۱۹	۱۶	۸۵
۳	P ₁₆	۲۲	۱۸	۸۲
۴	P ₉	۱۴	۱۱	۷۹
	کل	۷۲	۵۹	۸۲

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود تعداد کل کدها در دو فاصله زمانی ۳۰ روزه برابر ۷۲، تعداد کل توافقات بین کدها در این دو زمان برابر ۵۹ بود. اعتبارمحتوای کدگذاری مجدد مصاحبه‌های انجام شده در این پژوهش با استفاده از فرمول اسکات، برابر ۸۲ درصد است. با توجه به اینکه این میزان از اعتبارمحتوا بیشتر از ۶۰ درصد است (۴۰). بنابراین اعتبار محتوای شناسه گذاری‌ها مورد تأیید و قابل قبول است.

یافته‌ها

پس از تلخیص، تلفیق و ادغام شناسه‌هایی که به لحاظ معنایی و مفهومی دارای وجه مشترک بودند، در پژوهش حاضر تعداد ۱۲۶ شناسه اولیه با مجموع فراوانی ۲۸۲ استخراج شد که این عوامل در ۱۶ مفهوم (شناسه محوری) و ۷ مقوله فرعی (شناسه گزینشی) و به شرح جدول ۳ ذیل دسته‌بندی شدند.

جدول ۳. مقولات اصلی، فرعی و مفاهیم و مضامین (گزاره‌های کلامی) اثرگذار بر فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان

فوتبال ایران		شناسه گذاری گزینشی (مقوله‌های فرعی)	شناسه گذاری محوری (مفاهیم)	مضامین (گزاره‌های کلامی)	
شاخص‌های اجتماعی و محیطی	رسانه	سهم خواهی	عدم انعکاس دادن خبرهای مربوط به فساد، عدم انتشار قراردادهای غیر شفاف در انظار رسانه‌ای، سهم خواهی رسانه از جذب بازیکن در تیم‌ها، نقش رسانه در فساد در عقد قرارداد افراد،	مضامین (گزاره‌های کلامی)	
			صحه گذاری	بهای رسانه‌ها به مربیان دلال، بهای بیش از حد رسانه به برخی بازیکنان، صحه گذاری رسانه بر روی افراد،	
			فراگیری فساد	فساد در رده بازیکنان پایه، وجود جامعه فساد زده، نهادینه شدن فساد در	

فوتبال، وجود سیستم مفسد و نهادینه شده، گستردگی فساد در سطح جامعه،	بداخلاقی فردی و شخصیتی	بداخلاقی‌های اجتماعی و فردی
عدم رشد شخصیتی و فرهنگی برخی از بازیکنان، سوء استفاده از عدم دانش والدین بازیکنان پایه، عدم ظرفیت محبوبیت و مشهوریت در فوتبالیست‌ها، منفعت‌طلبی مدیران فوتبال،	بداخلاقی اجتماعی	
وجود افراد منحرف، جاه‌طلب و منفعت‌طلب در سطوح مختلف فوتبال، کم‌رنگ شدن اخلاق در جامعه فوتبال، سوء استفاده از انگیزه‌های جوانان مستعد،		
دخالت مدیران‌ها به تمام موارد فوتبال، ارتباط برخی مربیان ملی و لیگ با دلالان، نفوذ دلال‌ها در رسانه، وجود باندبازی در کشور، وجود کارتل‌های فساد در فوتبال، ورود داوران به فساد در فوتبال،	باندهای فساد	
استفاده مدیران از دلالان، وجود تبانی در بیرون از زمین فوتبال، وجود شرط‌بندی، رمالی و قمار در لیگ‌های فوتبال کشور، رانت و لابی‌گری در فوتبال پایه، وجود تبانی در فوتبال، به وجود آمدن رانت، رشوه، قراردادهای نادرست، وجود پارتی‌بازی در انتخاب بازیکنان، عقد قراردادهای زیرمیزی و سفید امضا	تبانی	فساد ساختارمند
وجود دلال‌ها در فوتبال، هزینه کردن پل‌های ناثواب از طرف مدیران‌ها، وجود تهدیدات در امور قراردادهای بازیکنان، بزرگنمایی و تبلیغات توسط دلالان فاسد	دلالی	
وجود پول‌های هنگفت در فوتبال، فراهم شدن زمینه نقل و انتقال بازیکنان، نتیجه‌گرایی در فوتبال، عدم تبعیت قراردادهای از الگوهای مطلوب	-	ماهیت فوتبال
ضعف نظام حقوقی در ورزش، الحاقی بودن قراردادهای فوتبال، تنوع نوع قرارداد در باشگاه‌های مختلف، عدم تناسب وزن قرارداد بین بازیکنان و باشگاه از لحاظ دینفع بودن	نظام حقوقی ناکارآمد	ضعف حقوقی
		شاخص‌های فنی و تخصصی

<p>عدم دانش مدیران از عقد قراردادهای، عدم اطلاع مدیران و بازیکنان از حقوق، عدم حرفه‌ای گری برخی بازیکنان در سفید امضا کردن قرارداد، عدم توجه بازیکنان به گزینه‌های قرارداد، عدم توجه طرفین قرارداد به مفاد کامل قرارداد، عدم مدیریت، شناخت، آگاهی و اشراف کامل مدیران، عدم آگاهی از اطلاعات و اصطلاحات حقوقی ورزشی، عدم آگاهی از ضمانت اجرای بندها و شرط‌های قرارداد، سوء استفاده از فقر مالی بازیکنان</p>	<p>عدم دانش حقوقی</p>
<p>عدم نظارت بر فدراسیون در قراردادهای مربیان خارجی تیم ملی، عدم برخورد نهادهای نظارتی، عدم برخورد مناسب و قاطع با متخلفین حوزه قرارداد، بی‌عدالتی و مصلحت‌اندیشی در صدور احکام متفاوت برای برخی تیم‌ها</p>	<p>نظارت نهادهای حکومتی</p>
<p>وجود تخلفات مالی در فدراسیون، عدم شفافیت قراردادهای، عدم صادر شدن رأی کمیته انضباطی در امور قراردادهای، عدم تطابق قیمت واقعی بازیکن با قرارداد، عدم کنترل و نظارت بهینه در عقد قراردادهای، نامشخص بودن منابع مالی، عدم کنترل منظم بازیکنان از سوی باشگاه‌ها، عدم کنترل خانواده بر بازیکنان، قرارداد سفید</p>	<p>ضعف نظارت</p>
<p>آرای صادره نامناسب کمیته‌های انضباطی، سوء استفاده بازیکنان از آرای صادر شده کمیته انضباطی، عدم وجود قانون آمر به قراردادهای فوتبال، ضعف در اساسنامه‌ها و کمیته‌های اخلاق و انضباطی، عدم جامعیت قوانین مربوط به قراردادهای، عدم لحاظ کردن بیمه برای بازیکنان در قراردادها</p>	<p>قوانین داخلی</p>
<p>وجود نقص قوانین در قراردادهای فوتبال مطابق با قوانین فیفا، منع نظارت حکومت‌ها در قراردادهای توسط فیفا، منع قانون‌گذار از ورود به قراردادهای فوتبال، تضییع حقوق مربیان و بازیکنان در پی نقص قوانین فیفا، وجود خلأ و ابهام در تدوین قراردادهای، رابطه نادرست بین</p>	<p>ضعف قوانین</p>
<p>وجود نقص قوانین در قراردادهای فوتبال مطابق با قوانین فیفا، منع نظارت حکومت‌ها در قراردادهای توسط فیفا، منع قانون‌گذار از ورود به قراردادهای فوتبال، تضییع حقوق مربیان و بازیکنان در پی نقص قوانین فیفا، وجود خلأ و ابهام در تدوین قراردادهای، رابطه نادرست بین</p>	<p>قوانین بین‌المللی</p>

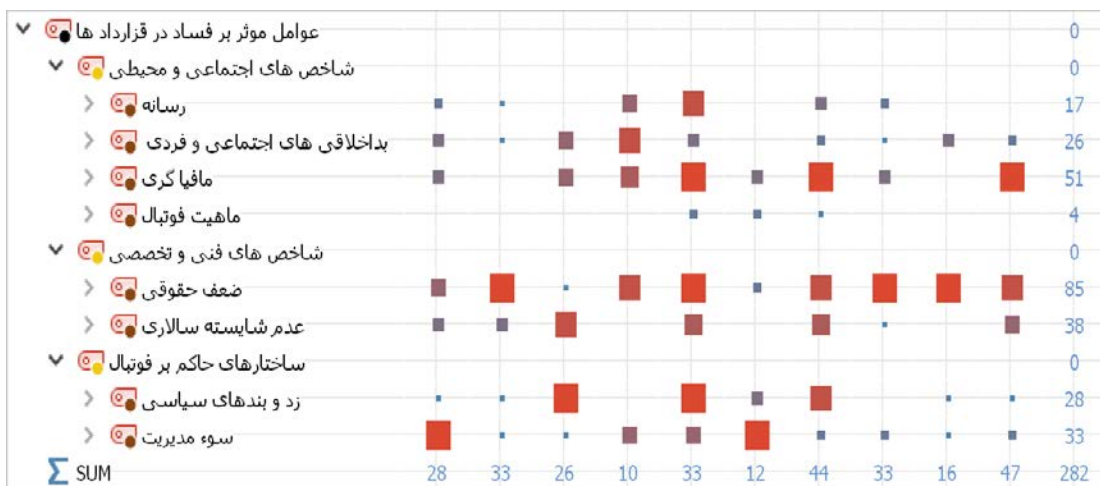
<p>مدیربرنامه‌ها با فدراسیون فوتبال، به روز نبودن قوانین یا تغییرات مداوم قانون‌ها، شکاف قوانین در ورزش، نبود قوانین به روز و خلأ قانونی، سوء استفاده از قانون و اجرای سلیقه‌ای قانون، ضعف قوانین نقل و انتقالات، ضعف قوانین در انعقاد قراردادهای، عدم شایسته‌سالاری</p>	<p>عدم شایسته‌سالاری</p>	-	<p>مجوز به افراد غیرمتخصص در نقل و انتقالات، ورزش نبودن مدیران باشگاه‌های فوتبال، عدم تخصص مدیران فوتبال، عدم وجود حقوق‌دان‌های تخصصی در فوتبال، عدم وجود وکلای حقوقی در ورزش، ورود مدیران ناکارآمد و سیاسی در فوتبال، ورود آسان مدیربرنامه‌های فاقد علم به فوتبال، انتخاب رئیس فدراسیون ناکارآمد و پاک، انتخاب‌های ناشایست آگاهانه در فوتبال، وجود افراد غیرمتخصص در فوتبال پایه، عدم وجد فضا برای افراد کار بلد و تحصیل کرده، انتساب افراد غیرمتخصص در رأس امور ورزشی و باشگاهی</p>
<p>سیاسی بودن انتخاب مدیران باشگاه‌ها، دخالت سیاسیون در فوتبال، وجود داد و ستدهای سیاسی و اخلاقی در فوتبال، نشانه گرفتن ریشه‌های فرهنگی کشور توسط سیاسیون، تصمیمات مغرضانه سیاسیون در انتخاب مدیران عامل باشگاه‌ها، ارتباط مدیران عامل با افراد سیاسی و اطلاعاتی، ترجیح تعاملات حزبی به منافع ملی از سمت سیاسیون، تغییر مدیران به واسطه تغییر دولت</p>			<p>ورود سیاسیون به انتصابات</p>
<p>ایراد نظام باشگاه‌داری حرفه‌ای فوتبال، عدم وجود مدیریت پایدار در باشگاه‌های مطرح، نبود باشگاه‌های خصوصی، احساس عدم امنیت شغلی مدیران</p>	<p>مدیران بین‌سازمانی (وزارت ورزش و جوانان)</p>		
<p>عدم عزم جدی در مقابله با فساد، دولتی بودن باشگاه‌ها، عدم ثبات مدیران، عدم وجود برنامه‌ریزی در حوزه فساد در فدراسیون فوتبال، مدیران درون‌سازمانی (فدراسیون فوتبال و باشگاه‌ها)</p>	<p>مدیران برون‌سازمانی (دولت و حاکمیت)</p>	<p>سوء مدیریت</p>	

عدم پاسخگویی مذاکره‌کنندگان عقد قرارداد پس از دوران مدیریت، دخالت بازیکنان باسابقه در تیم‌ها در قراردادها، عدم کارشناسی صحیح از استخدام بازیکنان غیرحرفه‌ای، عدم کارشناسی‌ها و عدم ارزیابی‌های صحیح در باشگاه‌ها، افتتاح مدارس فوتبال توسط افراد نالایق، اعطای مدرک به مدیربرنامه‌ها توسط روسای فدراسیون‌ها، عدم وجود رویه حقوقی در فدراسیون فوتبال و کمیته انضباطی، رویه‌های موجود در کمیته انضباطی، عدم وجود حق کپی رایت و حق پخش، عدم جود حق فروش لباس برای باشگاه‌ها، عدم برگشت سرمایه‌داران باشگاه‌های خصوصی، عدم وجود ساز و کارهای حرفه‌ای در مدیریت باشگاه‌داری، عدم مدیریت هزینه مدیران عامل

مدیران درون‌سازمانی (فدراسیون فوتبال و باشگاه‌ها)

۸۵، فساد ساختارمند با ضریب اهمیت ۵۱، عدم شایسته‌سالاری با ضریب اهمیت ۳۸ و سوء مدیریت با ضریب اهمیت ۳۳ و بداخلاقی‌های فردی و اجتماعی با ضریب اهمیت ۲۶ بیشترین ضرایب اهمیت را در میان سایر مفاهیم برخوردار بودند.

جدول زیر ماتریس شنون یکی از خروجی‌های نرم‌افزار MAXQDA را نشان می‌دهد که این ماتریس فراوانی شناسه‌های کشف‌شده و ضریب اهمیت هر یک از شناسه‌ها را از دیدگاه نمونه‌های پژوهش نشان می‌دهد. با توجه به فراوانی مشاهده شده در شناسه‌های اولیه برای همه سندها، مفهوم ضعف حقوقی با ضریب اهمیت

شکل ۱. ماتریس شنون عوامل اثرگذار بر فساد در ثبت قراردادهای بازیکنان و مربیان فوتبال ایران

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه فوتبال همه سازه‌های لازم برای «صنعت» شدن را دارا است چرا که با برگزار کردن مسابقات چندجانبه بین‌المللی بزرگ مثل جام جهانی، می‌توان از ورزش فوتبال تأثیرات اقتصادی و درآمدزایی فراوانی به دست آورد (۲). در کشور ما نیز، مسئله اقتصادی و درآمدزایی فوتبال همواره مورد توجه عموم بوده است (۱). با این حال، از آنجا که اقتصاد فوتبال ایران به طور غالب دولتی است و مبالغ هنگفتی در آن رد و بدل می‌شود. بنابراین به طور بالقوه فرصتی را برای سوداگران فوتبال به وجود می‌آورد که در قراردادهای نقل و انتقال مربیان و بازیکنان فوتبال مبالغ بسیار بیشتری را نسبت به ارزش واقعی آن‌ها ثبت و وصول نمایند و منجر به فساد در قراردادها شوند (۴۲). فساد در فوتبال مسئله جدیدی نیست و تقریباً در همه کشورها به نسبت‌های مختلف وجود دارد (۴۱). یکی از راه‌حل‌های بسیار مهم در جهت جلوگیری از فساد در ورزش شناسایی عوامل ظهور و بروز آن است بنابراین مطالعه حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان لیگ برتر فوتبال ایران صورت گرفت.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که فساد در حوزه قراردادهای فوتبال در سه مقوله اصلی شاخص‌های اجتماعی و محیطی، شاخص‌های فنی و تخصصی و ساختارهای حاکم بر فوتبال اتفاق می‌افتد. در بخش شاخص‌های اجتماعی و محیطی مقوله فرعی رسانه به‌عنوان یکی از مقولات که شامل مفاهیم سهم خواهی و صحه-گذاری است اکتشاف گردید. البته باید توجه داشت که رسانه‌ها همچون شمشیر دو لبه‌ای بوده و می‌توانند هم تأثیرات مثبت در راستای مقابله با فساد ایفا نمایند و هم تأثیرات منفی در راستای افزایش آن داشته باشند که متأسفانه به نظر می‌رسد در کشور ما، تأثیرات منفی رسانه‌ها در فوتبال بیشتر است به‌طوری‌که بسیاری از افراد صاحب

قدرت و نفوذ از رسانه جهت پیشبرد اهداف و منافع شخصی خود استفاده ابزاری می‌نمایند (۱۰). با توجه اکتشاف مفهوم صحه‌گذاری در تحقیق حاضر می‌توان اظهار داشت بهای رسانه به بازیکنان و مربیان و افراد دلال موجبات فساد در عقد قرارداد می‌شود. همچنین دیگر مفهوم شناسایی شده در بخش رسانه سهم خواهی رسانه از وضعیت آشفته‌بازار فوتبال ایران است که عدم انعکاس دادن خبرهای مربوط به فساد، عدم انتشار قراردادهای غیر شفاف در انتظار رسانه‌ای و سهم خواهی رسانه در جذب بازیکنان از جمله شاخص‌های تشکیل دهنده این مفهوم می‌باشند. این یافته با یافته‌های هنری و محمودی (۲۰۱۹) (۶)، نجفی و همکاران (۱۴۰۰) (۵)، بزرگ‌زاده (۲۰۲۱) (۱۰)، داس و میردن (۲۰۲۰) (۱۶)، لام (۲۰۱۹) (۲۴) و آندرف (۲۰۱۹) (۸) همسو است. رسانه‌ها در ایجاد فریب عمومی توسط افراد مفسد هماهنگی عجیبی داشته و با بزرگنمایی چهره‌های خاص ورزشی توسط رسانه جهت کسب شهرت، نقش پررنگی دارند و در افزایش فساد در صنعت فوتبال نقش جدی دارند. در ادامه مشاهده شد که مقوله فرعی بداخلاقی‌های اجتماعی و فردی به‌عنوان یکی از مقولات شاخص‌های محیطی و اجتماعی با ضریب اهمیت ۲۶ شناسایی شد که خود شامل مفاهیم فراگیری فساد، بداخلاقی فردی و شخصیتی و بداخلاقی اجتماعی است. موضوع فراگیری فساد در اکثر کشورهای دنیا مشاهده می‌شود چراکه فساد اقتصادی در تمام کشورهای جهان کم و بیش وجود دارد؛ به‌طوری‌که بنا بر گزارش‌های سازمان شفافیت بین‌الملل، فساد پدیده رایج در تمام کشورهای جهان است. البته میزان و نوع فساد در همه کشورها یکسان نیست. در نگاه کلی می‌توان گفت فساد در کشورهایی شایع است که نهادهای حاکمیت آن ضعیف باشند و خط مشی و سیاست‌های حاکم در یک کشور عرصه را برای ظهور آن فراهم کند و نهادهای نظارتی نیز نادیده گرفته شود یا

و شخصیتی مانند ورود خرافه‌گرایی به تشکیلات فوتبال، تغییر هنجارهای فرهنگی در جامعه، رواج فرهنگ قانون‌گریزی در جامعه، کم‌رنگ شدن فرهنگ درستی و وجدان‌کاری، حاکم بودن فرهنگ تمایل به موفقیت زود هنگام و آنی در جامعه، رشد فرهنگ مادی‌گرایی و چشم و هم‌چشمی در جامعه نیز مزید بر علت شده و شیوع فساد در فوتبال کشور را گسترده‌تر نموده است (۱۰). در تحقیق حاضر نیز شاخص‌هایی همچون عدم رشد شخصیتی و فرهنگی برخی از بازیکنان، سوء استفاده از عدم دانش والدین بازیکنان پایه، عدم ظرفیت محبوبیت و مشهوریت در فوتبالیست‌ها، منفعت‌طلبی مدیران فوتبال به‌عنوان شاخص‌های مؤثر بر فساد در عقد قراردادهای بازیکنان و مربیان فوتبال معرفی گردید.

مفهوم دیگری که در بخش مقوله بد اخلاقی‌های اجتماعی و فردی مشاهده گردید مفهوم بد اخلاقی اجتماعی است. وجود افراد منحرف، جاه‌طلب و منفعت‌طلب در سطوح مختلف فوتبال، کم‌رنگ شدن اخلاق در جامعه فوتبال، سوء استفاده از انگیزه‌های جوانان مستعد از جمله مضامین تشکیل دهنده این مفهوم است. نجفی و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیق خود توجه به آرمان‌های اجتماعی در ورزش، آموزش فرهنگ شیوه‌های کسب قدرت و توجه بیشتر به نقش آموزش فرهنگ خانواده بر کودک و راهبردهای همچون جامع‌نگری مسئولین حکومتی در خصوص پدیده فساد در جامعه، افزایش حساسیت‌های مسئولین در حوزه فساد در ورزش به‌عنوان راهبردهای معضلات اجتماعی در حوزه فساد می‌داند (۴).

نتایج ماتریس شنون حاکی از آن بود که پدیده فساد ساختارمند در عقد قراردادهای فوتبال یکی از مقولات مهم و محوری در این حوزه محسوب می‌شود که شامل مفاهیمی چون باندهای فساد، تبانی و دلالتی در ورزش فوتبال است. در میان تمامی مقولات احصاء شده فساد ساختارمند با

خودشان دچار فساد شود. صنعت ورزش نیز از این موضوع مستثنا نیست و بدیهی است در صورتی که از گسترش فساد در جامعه اداری و سازمان‌های ورزشی جلوگیری نشود، عواقبی در پی دارد که از آن جمله می‌توان به سلطه سرمایه‌داری در ورزش، نقص فلسفه ورزش یعنی رقابت سالم و جوانمردانه، لطمه به شهرت و آوازه سازمان‌های ورزشی، رشته‌های ورزشی و افراد درگیر در ورزش، نقض شایسته‌سالاری و کاهش انگیزه کارکنان سازمان‌های ورزشی و ورزشکاران نوپا، از دست رفتن هواداران، تماشاگران و بینندگان تلویزیونی و در نتیجه از دست رفتن حمایت حامیان مالی و مقامات شهری و موارد دیگر اشاره کرد (۲۷). در حوزه فوتبال فساد در رده‌های بازیکنان فوتبال در سال‌های اخیر بسیار مشاهده شده است که از جمله می‌توان به تخلف باشگاه گل‌گهر سیرجان در سال ۱۴۰۰ که با رای نهایی کمیته انضباطی فدراسیون فوتبال اعلام شد اشاره کرد. همچنین برخی باشگاه‌های مطرح مانند پرسپولیس، استقلال و تراکتورسازی نیز در زمینه ثبت قراردادهای ورزشی طی سال‌های گذشته جنجال‌های زیادی را به راه انداخته‌اند. از طرفی در سالیان اخیر کشورمان به‌مثابه یک جامعه فساد زده معرفی شده و سیستم مفسد در صنعت‌های مختلف از جمله ورزش نهادینه شده است. در گزارش ۱۴۰۱ مجلس شورای اسلامی از اختلاس شرکت فولاد مبارکه سپاهان در دوبند به‌بخش افزایش بودجه ورزش و قراردادهای نامتعارف ورزشی بویژه در رشته فوتبال اشاره شده است.

یکی از مفاهیمی که در راستای این فراگیری به آن اشاره شده بد اخلاقی‌های فردی و شخصیتی مسئولین و دست‌اندرکاران حوزه فوتبال بخصوص در بخش عقد قراردادهای فوتبال است. این یافته نیز در راستای تحقیق بزرگ نژاد و همکاران (۲۰۲۱) است. آن‌ها در تحقیق خود اظهار داشتند؛ برخی ضعف در ویژگی‌های اخلاقی - فردی

فساد در فوتبال، اشاره کردند. همچنین، در مفهوم تبانی نیز این خبرگان به مواردی از قبیل استفاده مدیران از دلالتان، وجود تبانی در بیرون از زمین فوتبال، وجود شرطبندی، رمالی و قمار در لیگ‌های فوتبال کشور، رانت و لابی‌گری در فوتبال پایه، وجود تبانی در فوتبال، به وجود آمدن رانت، رشوه، قراردادهای نادرست، وجود پارتی‌بازی در انتخاب بازیکنان، عقد قراردادهای زیرمیزی و سفید امضا، اشاره کردند و در خصوص دلالتی‌های موجود در حوزه قراردادهای فوتبال چه در عرصه مربیان و بازیکنان به مضامینی همچون وجود دلالت‌ها در فوتبال، هزینه کردن پل‌های نا ثواب از طرف مدیر برنامه‌ها، وجود تهدیدات در امور قراردادهای بازیکنان، بزرگنمایی و تبلیغات توسط دلالتان فاسد اشاره کردند.

ماهیت فوتبال نیز یکی دیگر از شاخص‌های شناسایی شده در مفهوم محیطی و اجتماعی است. فوتبال به‌عنوان یک صنعت تجاری و نقدی نسبت به گذشته که به‌عنوان یک سرگرمی محسوب می‌شد شناخته می‌شود. به‌طوری‌که یکی از پدیده‌هایی که در صنعت فوتبال منجر به مبادلات مالی بسیاری می‌شود پدیده عقد قرارداد و حسابرسی‌های مالی در خصوص نقل و انتقال بازیکنان حرفه‌ای فوتبال است (۳۵). در دنیای مدرن فوتبال، ما با فرایندهای تصمیم‌گیری پویا در بازار انتقال بازیکنان، رقابت شدید بین باشگاه‌ها برای امضای قرارداد با استعدادترین بازیکنان و رشد قدرت چانه‌زنی بازیکنان حرفه‌ای فوتبال سر و کار داریم (۱۳). موارد بسیار زیادی از نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبال وجود دارد که در آن ذینفعان فوتبال تمایل به مذاکره و امضای قراردادها به روش‌های کمتر رسمی و در فضایی دور از باشگاه‌ها به‌طور مثال در فضای مجازی و هتل‌ها و غیره دارند. نجفی (۲۰۲۰) در تحقیق خود اظهار داشت ورزش دارای ماهیتی جذاب و جهان شمول است و از آنجا که بسیاری افراد از طریق ورزش به معروفیت و

ضریب اهمیت ۵۱ بیشترین فراوانی را در میان سایر مقولات برخوردار بود. نتیجه این تحقیق با نتایج تحقیق، محمودی (۱۳۹۶) (۳)، نجفی (۱۳۹۹) (۴)، بزرگ‌نژاد (۲۰۲۱) (۱۰)، فیلیپو (۲۰۱۹) (۳۷) همسو است. در توضیح نتیجه به‌دست‌آمده بایستی توجه داشت که فساد، رفتاری است که بیشتر توسط ورزشکارانی که به اهداف خود نرسیده‌اند و یا صاحب پیروزی مسابقه نشده‌اند و مانع موفقیت دیگران شده‌اند بروز می‌کند و یا توسط مقامات عالی‌رتبه که به‌صورت آگاهانه از امتیازاتشان به‌طور تبعیض‌آمیز در جهت اهداف و تمایلات یک باشگاه خاص، اتحادیه و یا ورزش رقابتی در تمام سطوح و یا جامعه در بعد بزرگ‌تر استفاده می‌کنند، اتفاق می‌افتد (۴۱). در همین راستا، شواهد زیادی از فساد در سرتاسر دنیا وجود دارد که با توجه به میزان تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیمشان در نتایج مسابقات از درجه اهمیت بالاتری در فوتبال برخوردار می‌باشند (۴۲). انواع فساد در فوتبال شامل فساد رقابتی و فساد غیررقابتی است. در فساد رقابتی که به‌واسطه آن حمایت‌کننده و دریافت‌کننده رشوه‌ها می‌توانند مقامات ورزشی و غیرورزشی‌ها باشند؛ معمولاً داوران، ورزشکاران و مقامات درگیر هستند و فساد غیر رقابتی به‌وسیله افراد و مقامات ورزشی تصمیم گرفته می‌شود. در این نوع فساد می‌توان به موارد خاص برای رقابت‌های ویژه، برای حقوقی ویژه به‌عنوان مثال (بخش تلویزیونی)، نامزدی برای یک موقعیت (افتخاری)، مأموریت برای ساخت و ساز اماکن و استادایوم‌های ورزشی (۴۱) اشاره داشت. با این حال، از نظر متخصصان و خبرگان نمونه تحقیق، به‌طور کلی سه مفهوم شامل باندهای فساد، تبانی و دلالتی وجود دارد. در رابطه باندهای فساد نمونه تحقیق به مواردی همچون دخالت مدیر برنامه‌ها به تمام موارد فوتبال، ارتباط برخی مربیان ملی و لیگ با دلالتان، نفوذ دلالت‌ها در رسانه، وجود باندبازی در کشور، وجود کارتل‌های فساد در فوتبال، ورود داوران به

پیشرفته است. در کشورهای پیشرفته توجه ویژه‌ای به سلامت در فوتبال پایه و حرفه‌ای شدن فوتبال می‌شود. می‌توان با آگاهی از اصول حرفه‌ای دنیا و استقرار نظام جامع باشگاه‌داری، زمینه حضور مدیران با دانش و شایسته و شرکت آنان در دوره‌های بین‌المللی مدیران را فراهم آورد. یکی دیگر از مصادیق توجه به شاخص‌های فنی و تخصصی استفاده از کارشناسان و نخبگان ورزشی در کنار تیم‌ها و ورزشکاران، و استفاده از مشاوران قوی و متخصص حقوقی، اقتصادی، مدیریتی است (۵ و ۴). در تحقیق حاضر نیز در بخش ضعف حقوقی دو مفهوم نظام حقوقی ناکارآمد و عدم دانش حقوقی کشف و احصاء گردید. این مورد یکی از چالش‌های جدی در ثبت قراردادهاست که سرآمد این نوع ضعف را در قرارداد مارک ویلموتس (۱۳۹۸) با تیم ملی می‌توان مشاهده کرد. همچنین شکایت برانکو ایوانکوویچ (۲۰۱۹) سرمربی پرسپولیس و برخی دستیارانش به کمیته وضعیت فیفا، و قرارداد نجومی کوبین فورچونه با باشگاه تراکتورسازی تبریز از جمله این موارد است.

شاخص‌هایی همچون ضعف نظام حقوقی در ورزش، الحاقی بودن قراردادهای فوتبال، تنوع نوع قرارداد در باشگاه‌های مختلف، عدم تناسب وزن قرارداد بین بازیکنان و باشگاه از لحاظ ذینفع بودن به‌عنوان مضامین نظام حقوقی ناکارآمد و شاخص‌هایی چون عدم دانش مدیران از عقد قراردادها، عدم اطلاع مدیران و بازیکنان از حقوق، عدم حرفه‌ای‌گری برخی بازیکنان در سفید امضا کردن قرارداد، عدم توجه بازیکنان به آپشن‌های قرارداد، عدم توجه طرفین قرارداد به مفاد کامل قرار داد، عدم مدیریت، شناخت، آگاهی و اشراف کامل مدیران، عدم آگاهی از اطلاعات و اصطلاحات حقوقی ورزشی، عدم آگاهی از ضمانت اجرای بندها و شرط‌های قرار داد، سوء استفاده از فقر مالی بازیکنان به‌عنوان مضامین عدم دانش حقوقی کشف و احصاء گردیدند.

محبوبیت بالایی رسیده‌اند، لذا متقاضیان بسیاری برای کسب کرسی‌های مختلف مدیریتی در سازمان‌های ورزشی کشور وجود دارد (۴). همچنین، ورزش کشورمان دارای ماهیتی شامل عدم ضابطه‌مند بودن، تمرکز بیشینه شهرت در حوزه ورزش، وجود فلسفه نتیجه‌گرایی در ساختار ورزش ایران، تهاجم فرهنگی موجود در ورزش‌های وارداتی و عدم هویت‌یابی رشته‌های وارداتی در ورزش است که این مؤلفه‌ها سبب شده است احتمال بروز فساد فرهنگی در ورزش کشور افزایش یابد. در تحقیق حاضر نیز شاخص‌هایی همچون وجود پول‌های هنگفت در فوتبال، فراهم شدن زمینه ترانسفر بازیکنان، نتیجه‌گرایی در فوتبال، عدم تبعیت قراردادها از الگوهای مطلوب به‌عنوان شاخص‌های ماهیتی فوتبال اکتشاف گردید.

مقوله اصلی و اثرگذار دیگر در حوزه فساد در تنظیم قراردادهای فوتبال شاخص‌های فنی و تخصصی است که خود شامل مقولات فرعی ضعف حقوقی، ضعف نظارت و ضعف قوانین و همچنین عدم شایسته‌سالاری است. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات کلومویست و همکاران (۲۰۲۱) (۲۳)، هنری و محمودی (۱۳۹۸) (۶)، بزرگ نژاد (۲۰۲۱) (۱۰)، نجفی (۱۳۹۹) (۴)، همسو است. همچنین همسو با این یافته‌ها منصور و همکاران (۲۰۲۲) توافقات معیوب و نظارت ضعیف (شامل قوانین و مقررات ضعیف و قراردادهای ناکارآمد ملی و باشگاهی) را از جمله عوامل مهم در فرآیند شکل‌گیری فساد در فوتبال ایران برمی‌شمارد. از نظر مطالعه آنان اساسنامه ضعیف فدراسیون فوتبال، کنترل دولت بر فوتبال و حکمرانی ضعیف در فوتبال تأثیرگذارترین عامل در فرآیند شکل‌گیری فساد است (۳۱).

زمانی که عامل تخصصی و فنی نادیده گرفته می‌شود و تصمیم‌گیری بدون توجه به عواقب آن اتخاذ می‌گردد در واقع بستر لازم برای ناکارآمدی و فساد مهیا می‌شود. یکی از مهم‌ترین نکات در این زمینه الگو گرفتن از کشورهای

نتایج ماتریس شنون نشان داد ضعف نظارت به‌عنوان یکی از مقولات شاخص‌های فنی و تخصصی کشف و احصاء گردید که شامل مفاهیم نظارت نهادهای حکومتی و نظارت فدراسیون و باشگاه‌ها است. نظارت نهادهای حکومتی از طریقی مضامینی همچون عدم نظارت بر فدراسیون در قراردادهای مربیان خارجی تیم ملی، عدم برخورد نهادهای نظارتی، عدم برخورد مناسب و قاطع با متخلفین حوزه قرارداد، بی‌عدالتی و مصلحت‌اندیشی در صدور احکام متفاوت برای برخی تیم‌ها منجر به فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان فوتبال می‌گردد. از طرفی مضامینی همچون وجود تخلفات مالی در فدراسیون، عدم شفافیت قراردادها، عدم صادر شدن رأی کمیته انضباطی در امور قراردادها، عدم تطابق قیمت واقعی بازیکن با قرارداد، عدم کنترل و نظارت بهینه در عقد قراردادها، نامشخص بودن منابع مالی، عدم کنترل منظم بازیکنان از سوی باشگاه‌ها، عدم کنترل خانواده بر بازیکنان، قرارداد سفید به‌عنوان مفهوم ضعف نظارت فدراسیون و باشگاه‌های لیگ برتری منجر به فساد در قراردادهای فوتبال می‌گردد؛ که این یافته‌ها نیز با یافته‌های بزرگ نژاد و همکاران (۲۰۲۱) (۱۰)، هنری و محمودی (۱۳۹۸) (۶)، نجفی کلوری و همکاران (۱۴۰۰) (۵)، کولومویس و همکاران (۲۰۲۱) (۲۳) همسو است. عدم ورود و پیگیری قوه قضاییه، عدم حمایت سه قوه در ریشه‌کن کردن فساد، عدم استقرار شاخص‌های حکمرانی خوب در مدیریت ورزش، توزیع ناعادلانه ثروت و شیوع نوکیسه‌ها در جامعه، پیگیری نشدن کمیسیون اصل ۹۰ از سوی مجلس از جمله مواردی است که بزرگ نژاد سماکوشی (۲۰۲۱) در تحقیق خود به عوامل منجر به فساد در بازاریابی لیگ برتر فوتبال ایران اشاره کرده است (۱۰).

مطابق با ماتریس شنون ضعف قوانین با ضریب اهمیت ۲۶ یکی از مقولات اثرگذار بر فساد در تنظیم قراردادهای

بازیکنان فوتبال محسوب می‌گردد که از مقولات شاخص‌های فنی و تخصصی محسوب می‌گردد. بزرگ نژاد سماکوشی (۲۰۲۱) در همین راستا اذعان می‌دارد عوامل شکاف قوانین و حقوق متعددی نیز وجود دارد که مزید بر علت شده و بروز و شیوع فساد در فوتبال را تسریع نموده است. شاخص‌های ضعف نظارت مانند سندسازی جعلی مالی و تجاری، زمان‌بر بودن پیگیری‌های نظارتی، نبود بازرسی در بخش‌های مالی باشگاه‌ها، وارونه نشان دادن تخلفات و ...؛ عدم شفافیت همچون فقدان استفاده از فناوری اطلاعات جهت شفاف‌سازی، نبود قیمت مشخص برای بازیکنان در سایت معتبر برخلاف کشورهای پیشرو، عوامل حقوق و دستمزد مانند قرارداد کوتاه‌مدت بازیکنان، رشد نامتناسب دستمزد ارکان فوتبال، پایین بودن حقوق و دستمزد کارکنان سازمان‌های ورزشی و در نهایت ضعف قوانین از قبیل تمرّد و خلأ قانونی، ضعف بروز رسانی قوانین حاکم بر ایجاد باشگاه‌ها، ضعف کیفی قوانین و مقررات فدراسیون و باشگاه‌ها و ... از آن جمله‌اند (۱۰). در تحقیق حاضر نیز در قالب دو مفهوم قوانین داخلی و قوانین بین‌المللی، شاخص‌هایی همچون آرای صادره نامناسب کمیته‌های انضباطی، سو استفاده بازیکنان از آرای صادر شده کمیته انضباطی، عدم وجود قانون آمر به قراردادهای فوتبال، ضعف در اساسنامه‌ها و کمیته‌های اخلاق و انضباطی، عدم جامعیت قوانین مربوط به قراردادها، عدم لحاظ کردن بیمه برای بازیکنان در قراردادهای، وجود نقص قوانین در قراردادهای فوتبال مطابق با قوانین فیفا، منع نظارت حکومت‌ها در قراردادهای توسط فیفا، منع قانون‌گذار از ورود به قراردادهای فوتبال، تضييع حقوق مربیان و بازیکنان در پی نقص قوانین فیفا، وجود خلأ و ابهام در تدوین قراردادهای، رابطه نادرست بین مدیران‌ها با فدراسیون فوتبال، به روز نبودن قوانین یا تغییرات مداوم قانون‌ها، شکاف قوانین در ورزش، نبود قوانین به روز و خلأ

عدم تخصص مدیران فوتبال، عدم وجود حقوق‌دان‌های تخصصی در فوتبال، عدم وجود وکلای حقوقی در ورزش، ورود مدیران ناکارآمد و سیاسی در فوتبال، ورود آسان مدیران برنامه‌های فاقد علم به فوتبال، انتخاب رئیس فدراسیون ناکارآمد و پاک، انتخاب‌های ناشایست آگاهانه در فوتبال، وجود افراد غیرمتخصص در فوتبال پایه، عدم وجد فضا برای افراد کار بلد و تحصیل‌کرده، انتساب افراد غیرمتخصص در رأس امور ورزشی و باشگاهی به‌عنوان مضامین اثرگذار بر فساد در بخش قراردادهای بازیکنان و مربیان فوتبال یاد شده است.

در نهایت ساختارهای حاکم بر فوتبال ایران که شامل مقولاتی همچون تئوری‌های سیاسی و سوء مدیریت است به‌عنوان عامل اثرگذار مهم از دیدگاه خبرگان بر فساد در حوزه قرارداد بازیکنان و مربیان اشاره شده است. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق نجفی (۱۳۹۹) (۴)، هنری و محمودی (۱۳۹۸) (۶)، بزرگ نژاد (۲۰۲۱) (۱۰)، طاهری (۲۰۱۹) (۴۱)، داس و میردن (۲۰۲۰) (۱۶)، کارمی و لوی (۲۰۲۰) (۱۳)، مانولی و همکاران (۲۰۱۹) (۲۸)، لام (۲۰۱۹) (۲۴) و آندرف (۲۰۱۹) (۸) همسو بود. فساد عبارت است از سوءاستفاده از امکانات دولتی در جهت تأمین منافع شخصی. در این تعریف مشخص است که افراد به‌واسطه قدرت و نفوذی که در یک سازمان دارند از امکانات و اختیاراتی که به آن‌ها محول شده است در جهت منافع شخصی خود سوء استفاده نموده و قوانین و مقررات حاکم بر سازمان خود را نقض می‌نمایند. فساد به‌طور فراگیر و از گذشته به‌صورت بین‌المللی در دولت‌ها، کسب‌وکار، مؤسسه‌های ورزشی و نهادهای مذهبی رخ داده است (۱۵) که در زمینه ورزشی برای نمونه می‌توان به فساد روسای پیشین فدراسیون جهانی فوتبال (فیفا) و کنفدراسیون فوتبال اروپا (یوفا) اشاره داشت. حال باید توجه داشت که نوع، شکل، میزان و گستردگی فساد در هر کشور و هر

قانونی، سوء استفاده از قانون و اجرای سلیقه‌ای قانون، ضعف قوانین نقل و انتقالات، ضعف قوانین در انعقاد قراردادها به‌عنوان مضامین حوزه ضعف قوانین مطرح گردید. نتایج این یافته با نتایج تحقیقات نجفی کلوری و همکاران (۱۴۰۰) (۵)، محمودی (۱۳۹۶) (۳)، بروکز و همکاران (۲۰۱۳) (۱۱) و بوسکو (۲۰۱۶) (۹)، کارسون و پرادو (۲۰۱۶) (۱۴) همسو بود. تقریباً در اکثر تحقیقات حوزه فساد در صنعت ورزش ضعف قوانین به‌عنوان یکی از عوامل اثرگذار محسوب می‌شود که در این تحقیق نیز به‌عنوان عاملی مهم در فساد در تدوین قراردادهای بازیکنان و مربیان حوزه فوتبال محسوب شد.

دیگر مقوله شناسایی شده در بخش شاخص‌های فنی و تخصصی، مفهوم عدم شایسته‌سالاری در فوتبال به‌عنوان مفهومی تأثیرگذار در قراردادهای فوتبال بود. نتایج این یافته با نتایج مطالعات طاهری (۱۳۹۷) (۴۱)، محمودی و همکاران (۱۳۹۶) (۳)، داس و میردن (۲۰۲۰) (۱۶)، کارمی و لوی (۲۰۲۰) (۱۳)، مانولی و همکاران (۲۰۱۹) (۲۸)، لام (۲۰۱۹) (۲۴) و آندرف (۲۰۱۹) (۸) همسو است. آن‌ها در تحقیقاتشان به مضامینی چون استفاده از افراد نالایق در پست‌های مدیریتی ورزش - قهرمانی، استعداد سوزی، حضور و انتخاب مدیران غیر ورزشی، ورود و خروج اتوبوسی در بین مدیران و مربیان، ورود مالکان خصوصی گزینش نشده و غیر اصلح (سودآوری به هر قیمتی)، عدم وجود کارشناسان و نخبگان ورزشی در کنار تیم‌ها و ورزشکاران، استخدام بازیکنان ناشایست از سوی مدیران جهت پوشش دادن فسادهای خود، فقدان مالکان آشنا و متخصص به ورزش، وجود افراد غیرمتخصص در مدیریت باشگاه‌ها، عدم استفاده از مشاوران قوی و متخصص حقوقی، اقتصادی، مدیریتی و... می‌تواند در زمره این عوامل قرار بگیرد؛ اما در تحقیق حاضر مضامینی همچون مجوز به افراد غیرمتخصص در نقل و انتقالات، ورزش نبودن مدیران باشگاه‌های فوتبال،

صنعتی متفاوت است. یکی از انواع فساد را که متأسفانه در صنعت ورزش نیز بسیار رایج است، فساد فرهنگی تشکیل می‌دهد. فساد فرهنگی نوعی از فساد است که از عواملی همچون ضعف باورهای اخلاقی و ارزش‌های انسانی (کنترل درونی)، کاهش سطح وجدان کاری و انضباط اجتماعی، ناهماهنگی میان ارزش‌ها و راه‌های دستیابی به آن‌ها، چیرگی روابط بر ضوابط، ضعف فرهنگ‌سازمانی در میان مدیران و کارمندان، ضعف کنترل اجتماعی (عدم حساسیت همگانی به فساد اداری در دستگاه‌های اداری) و ... ناشی می‌شود و عواقب و پیامدهای وخیمی برای سازمان به همراه خواهد داشت (۵). همچنین تبانی‌های سیاسی یکی از عوامل مؤثر بر فساد در قراردادهای فوتبال به شمار می‌رود. در واقع عملکرد سیاسیون و دولت و حاکمیت و نیز نارسایی‌های ساختاری در سازمان‌های ورزشی کشور و سازمان‌های وابسته و تأثیرگذار بر آن، خود زمینه‌ساز گسترش فساد شده‌اند. در تحقیق حاضر مفاهیمی همچون ورود سیاسیون به انتصابات با مضامینی همچون سیاسی بودن انتخاب مدیران باشگاه‌ها، دخالت سیاسیون در فوتبال، وجود داد و ستدهای سیاسی و اخلاقی در فوتبال، نشانه گرفتن ریشه‌های فرهنگی کشور توسط سیاسیون، تصمیمات مغرضانه سیاسیون در انتخاب مدیران عامل باشگاه‌ها، ارتباط مدیران عامل با افراد سیاسی و اطلاعاتی، ترجیح تعاملات حزبی به منافع ملی از سمت سیاسیون، تغییر مدیران به واسطه تغییر دولت تأثیرگذار هستند. بزرگ نژاد (۱۴۰۰) در تحقیقی هم‌راستا با یافته‌های این پژوهش عواملی همچون نقش‌آفرینی سیاسیون در ورزش، استفاده ابزاری از فوتبال در سیاست به‌عنوان عاملی برای رشد واسطه‌گرا، سیاست زدگی ساختار فوتبال در جهت ترویج واسطه‌گری، رانت‌های سیاسی در صنعت فوتبال را به‌عنوان شاخص‌های اثرگذار بر فساد در بازاریابی لیگ برتر فوتبال

ایران برشمرده (۱۰). نقش سیاسیون همچنین در تحقیق نجفی (۱۳۹۹) به‌عنوان عاملی اثرگذار بر فساد در صنعت ورزش عنوان شده است (۴). همچنین مقوله فرعی بعدی که خود شامل مدیران برون‌سازمانی (دولت و حاکمیت)، مدیران درون‌سازمانی (فدراسیون و باشگاه‌ها) و مدیران بین‌سازمانی (وزارت ورزش و جوانان) است از جمله عوامل اثرگذار بر فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان فوتبال عنوان شده است که با ضریب اهمیت ۳۳ از جمله مقولات تأثیرگذار است. آدامز^۱ (۲۰۱۸) در تحقیقی اظهار می‌دارد که در ساختار یک سازمان مدیریت مهم‌ترین رکن برای جلوگیری از بروز فساد در سازمان است (۷). همسو بود. سربی^۲ (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان فساد ورزشی: استقلال ورزشی و حاکمیت قانون نشان داد دستگاه‌های حاکم بر ورزش به‌تنهایی نمی‌توانند با فساد مقابله کنند (۳۸). توجیه بهتر این است که دولت قرن بیست و یکم نمی‌تواند همه کارها را انجام دهد؛ بنابراین، از دیدگاه لیبرال، دولت باید آنچه را که ممکن است به سایر ارگان‌ها، از جمله سازمان‌های خصوصی واگذار کند تا خود تأمین مالی، مانند سازمان‌های ورزشی عهده‌دار باشد. همچنین در زمینه تنظیم فساد در زمین، استقلال ورزش به معنای پذیرش هیئت‌های حاکم بر ورزش است و اظهار می‌دارد که هر دو در پیشگیری و مجازات تقلب توسط ورزشکاران نقش دارند. بزرگ نژاد (۲۰۲۱) اظهار می‌دارد وجود نهادهای قانونی با مدیریت غیرحرفه‌ای، درگیر بودن تعداد ذی‌نفعان متعدد و جریان‌های مالی، باندی بودن ساختار حاکم در ورزش، وجود ثبات بیش‌ازاندازه در ساختار مدیریتی ورزش، اعمال نفوذ برون و درون‌سازمانی در به‌کارگیری کارکنان و ورزشکاران، متکی بودن هزینه‌های ورزش به بودجه عمومی، استفاده از بودجه عمومی در فوتبال، فقدان نظام مالیاتی کارآمد، عدم توجه به خصوصی‌سازی باشگاه‌ها و

مدیران درون‌سازمانی (فدراسیون فوتبال و باشگاه‌ها) کشف و احصاء گردید.

پیشنهاد می‌شود رسانه با انعکاس خبرهای مربوط به فساد و انتشار قراردادهای نامتعارف و کنترل بر عوامل داخل مجموعه سازمان صدا و سیما و عدم بها دادن بر افراد جهت مطرح شدن در فوتبال به‌منظور پیشگیری از فساد در قراردادها اهتمام ورزد. همچنین با نظارت دستگاه‌های نظارتی بر فوتبال پایه و نهادینه کردن فرهنگ سلامت کاری در جامعه و برخورد جدی با افراد منحرف و منفعت‌طلب موجبات پاک‌سازی در فوتبال فراهم گردد.

پیشنهاد می‌شود مقررات نقل و انتقالات تدوین و اصلاح شود. همچنین مقررات ناقص که با موقعیت فرهنگی فوتبال ایران متناسب نیست شناسایی و راه‌های قانونی به کمک متخصصین طی و مکاتبات لازم با فیفا در جهت رفع نواقص قراردادها صورت گیرد. همچنین با نظارت نهادهای حکومتی جهت برخورد مناسب و قاطع با متخلفین حوزه قرارداد و همچنین نظارت فدراسیون و باشگاه‌ها بر شفافیت قراردادها و کنترل منظم بازیکنان و استفاده از افراد شایسته در حوزه عقد قرارداد و ورود افراد حقوقدان ورزشی در حوزه فوتبال می‌توان به مقوله پیشگیری از فساد در حوزه قراردادهای فوتبال کمک شایانی نمود. عدم دخالت سیاسیون در انتصاب مدیران ورزشی در سطح فدراسیون و باشگاه‌ها و اهتمام مدیران درون، بین و برون‌سازمانی در حرفه‌ای سازی باشگاه‌های فوتبال ایران و برنامه‌ریزی بهینه در حوزه تنظیم قرارداد بازیکنان و مربیان و پاسخگویی مدیران عامل باشگاه‌ها در زمینه اتهامات مالی وارده به آن‌ها از دیگر مواردی است که می‌توان در پاک‌سازی فساد در قراردادهای بازیکنان و مربیان کمک کند.

به طور کلی توجه به یافته‌ها پیشنهاد می‌شود جهت جلوگیری از فساد اداری و فساد عملیاتی، در ارتباط با قراردادهای فوتبال، ابتدا ساختارهای موجود در فوتبال

قابلیت پنهان شدن هسته اصلی منابع مالی سرمایه‌گذاری شده تنها بخشی از عوامل کاستی‌های بین‌سازمانی و درون‌سازمانی را تشکیل می‌دهند که با مشاهده آن‌ها می‌توان بروز و شیوع فساد در همچنین سیستمی را پیش‌بینی نمود (۱۰). علاوه، کاستی‌های درون‌سازمانی که شاید مهم‌تر از دو عامل سازمانی یاد شده نیز وجود دارد که سبب درگیر شدن فدراسیون، سازمان‌های متولی و باشگاه‌های فوتبال شده است که متعاقب آن، بروز و شیوع فساد را امکان‌پذیر نموده است. در تحقیق حاضر نیز شاخص‌هایی همچون ایراد نظام باشگاه‌داری حرفه‌ای فوتبال، عدم وجود مدیریت پایدار در باشگاه‌های مطرح، نبود باشگاه‌های خصوصی، احساس عدم امنیت شغلی مدیران در بخش وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان مدیران بین‌سازمانی، شاخص‌هایی همچون عدم عزم جدی در مقابله با فساد، دولتی بودن باشگاه‌ها، عدم ثبات مدیران، عدم وجود برنامه‌ریزی در حوزه فساد در فدراسیون فوتبال، مدیران درون‌سازمانی (فدراسیون فوتبال و باشگاه‌ها) به‌عنوان مضامین تحت عنوان دولت و حاکمیت (مدیران برون‌سازمانی) و در نهایت شاخص‌هایی همچون عدم پاسخگویی مذاکره‌کنندگان عقد قرارداد پس از دوران مدیریت، دخالت بازیکنان باسابقه در تیم‌ها در قراردادها، عدم کارشناسی صحیح از استخدام بازیکنان غیرحرفه‌ای، عدم کارشناسی‌ها و عدم ارزیابی‌های صحیح در باشگاه‌ها، افتتاح مدارس فوتبال توسط افراد نالایق، اعطای مدرک به مدیربرنامه‌ها توسط روسای فدراسیون‌ها، عدم وجود رویه حقوقی در فدراسیون فوتبال و کمیته انضباطی، رویه‌های موجود در کمیته انضباطی، عدم وجود حق کپی رایت و حق پخش، عدم جود حق فروش لباس برای باشگاه‌ها، عدم برگشت سرمایه سرمایه‌داران باشگاه‌های خصوصی، عدم وجود ساز و کارهای حرفه‌ای در مدیریت باشگاه‌داری، عدم مدیریت هزینه مدیران عامل به‌عنوان مضامین مربوط به

بازبینی و اصلاح شود. همچنین به طور جدی در سیاست- های کلان، مقوله خصوصی سازی مورد توجه جدی قرار گیرد چراکه با خصوصی شدن فوتبال سیاست‌زدگی از این ورزش دور خواهد شد و اصلاح مدیریتی و شایسته‌سالاری به وجود خواهد آمد. همچنین در کنار توجه به سیاست‌های

کلان پیشنهاد می‌شود فدراسیون و باشگاه‌ها و سایر سازمان‌های مرتبط به مقوله آموزش رفتاری جهت جلوگیری از بداخلاقی‌های فردی و اجتماعی توجه ویژه نمایند.

منابع و مأخذ

۱. ایزدی، علیرضا؛ شعبانی بهار، غلامرضا؛ گودرزی، محمود؛ هنری، حبیب. (۱۳۹۸). تعیین درجه اهمیت استراتژی‌های بازاریابی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال با روش AHP. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۸(۱)، ۹۵-۱۰۵.
۲. رضایی، شمس‌الدین. (۱۳۹۶). طراحی مدل درآمدزایی باشگاه‌های فوتبال ایران: با رویکرد گراند تئوری. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۶(۳)، ۱۱۶-۱۰۱.
۳. محمودی، احمد؛ هنری، حبیب؛ یونسی، جلیل؛ شهلائی باقری، جواد. (۱۳۹۶). تدوین الگوی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران: نظریه ای برخاسته از داده‌ها. فصلنامه مرکز مطالعات راهبردی وزارت ورزش و جوانان، ۱۶(۳۸)، ۷۲-۵۵.
۴. نجفی، مقصود؛ حامی، محمد؛ شجاعی، وحید؛ باقریان فرح‌آبادی، محسن. (۱۳۹۹). شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر فساد مالی در صنعت ورزش ایران (رویکرد کیفی). فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۹(۱)، ۱۱۹-۱۳۴.
۵. نجفی کلوری، مقصود؛ حامی، محمد؛ شجاعی، وحید؛ باقریان فرح‌آبادی، محسن. (۱۴۰۰). شاخص‌ها و مؤلفه‌های اثرگذار بر فساد مالی در صنعت ورزش ایران (اکتشاف و روایی سنجی با رویکرد آمیخته). نشریه مدیریت ورزشی، در انتظار چاپ.
۶. هنری، حبیب؛ محمودی، احمد. (۱۳۹۸). تبیین الگوی کمی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران. مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، ۶(۲)، ۱۶۳-۱۴۵.
7. Adams, C., & Leavitt, S. (2018). 'It's just girls' hockey': Troubling progress narratives in girls' and women's sport. *International review for the sociology of sport*, 53(2), 152-172.
8. Andreff, W. (2019). *An economic roadmap to the dark side of sport*. Cham: Palgrave Macmillan.
9. Bosco, B. (2016). Old and new factors affecting corruption in Europe: Evidence from panel data. *Economic Analysis and Policy*, 51, 66-85.
10. Bozorgnejad Samakoshi, Zahed (2021). *Studying the Effect of Corruption in Professional Football on Iranian Premier League Marketing*, Masters Degree in Foreign Education and Sport Sciences Sport Management, Faculty of Faculty and Sport Sciences, University of Mazandaran.
11. Brooks, G., Aleem, A., & Button, M. (2013). Introduction: Fraud, Corruption and Sport. In *Fraud, Corruption and Sport* (pp. 1-11). Palgrave Macmillan, London.

12. Caneppele, S., Cinaglia, G., & Langlois, F. (2021). An overview of corruption in sport around the world. *Restoring Trust in Sport*, 14-28.
13. Carmi, U., & Levy, M. (2020). Corruption among sport officials in early Israeli football. *Israel Affairs*, 26(4), 589-609.
14. Carson, L. D., & Prado, M. M. (2016). Using institutional multiplicity to address corruption as a collective action problem: Lessons from the Brazilian case. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 62, 56-65.
15. Cuadrado, R. C., & Arce, J. L. A. (2005). The Complexity of Corruption: Nature and Ethical Suggestions. *Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales Universidad de Navarra, Working Paper*, (05/06).
16. Das, M., & Myrden, S. (2020). Asian football: how corruption disrupted marketing value in the game's largest fan market. *The CASE Journal*.
17. DeSilvester, C. (2020). At What Cost? Analyzing the Standing Element of the Racketeer Influenced and Corruption Organizations Act (Rico) in Response to *Evans v. Arizona Cardinals Football Club*. *Jeffrey S. Moorad Sports LJ*, 27, 67.
18. De Weger, F. (2016). The jurisprudence of the FIFA dispute resolution chamber. *TMC Asser Press*.
19. D Ronco i, A., & Lavorgna, A. (2015). Fair play? Not so much: Corruption in the Italian football. *Trends in organized crime*, 18(3), 176-195.
20. Franck, E. (2018). European club football after "five treatments" with financial fair play—time for an assessment. *International Journal of Financial Studies*, 6(4), 97.
21. Geldibaev, M. K., Dikaev, S. U., Krasnova, K. A., Filatova, N. Y., & Tsvetkov, P. V. (2021). Defining corruption and fraud in professional sport. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 108, p. 02008). *EDP Sciences*.
22. Kennedy, P., & Kennedy, D. (2014). Football supporters and the commercialisation of football: Comparative responses across Europe. In *Football Supporters and the Commercialisation of Football* (pp. 1-14). *Routledge*.
23. Kolomoiets, T., Tkalych, M., Melnyk, P., Panchenko, B., & Tolmachevska, Y. (2021). Combating Corruption in Sport: Legal Aspect. *Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación*, (41), 746-755.
24. Lam, E. T. (2019). Corruption in Sport: Causes, Consequences, and Reform. *International Journal of Sport Communication*, 12(1), 135-139.
25. Lindholm, J., Lindholm, & Reschke. (2019). *Court of Arbitration for Sport and Its Jurisprudence*. *The Hague: TMC Asser Press*.
26. Łukomski, J. (2020). On the finalisation of international football transfers and professional football players' contracts. *The International Sports Law Journal*, 20(3), 157-179.
27. Maennig, W. (2005). Corruption in international sports and sport management: Forms, tendencies, extent and countermeasures. *European Sport Management Quartely*, 5(2), 187-225.

28. Manoli, A. E., Antonopoulos, G. A., & Bairner, A. (2019). The inevitability of corruption in Greek football. *Soccer & society*, 20(2), 199-215.
29. Manoli, A. E., Yilmaz, S., & Antonopoulos, G. A. (2021). Match-fixing in Greece and Turkey and UEFA's policy re-sponses to it: A comparative study. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 13(1), 143-158. <https://doi.org/10.1080/19406940.2021.1877172>
30. Marchetti, F., Reppold Filho, A. R., & Constandt, B. (2021). At risk: Betting-related match-fixing in Brazilian football. *Crime, Law and Social Change*, <https://doi.org/10.1007/s10611-021-09971-0>
31. Mansouri, H., Boroujerdi, S. S., Dickson, G., & Hossini, R. N. S. (2022). The Corruption Formation Process in Iranian Football. *Physical Culture and Sport*, 94(1), 1-10.
32. Martín Lozano, F. J., & Carrasco Gallego, A. (2011). Deficits of accounting in the valuation of rights to exploit the performance of professional players in football clubs. A case study. *Journal of Management Control*, 22(3), 335-357.
33. Morse, J. M., Barrett, M., Mayan, M., Olson, K., & Spiers, J. (2002). Verification strategies for establishing reliability and validity in qualitative research. *International journal of qualitative methods*, 1(2), 13-22.
34. Neri, L., Russo, A., Di Domizio, M., & Rossi, G. (2021). Football players and asset manipulation: The management of football transfers in Italian Serie A. *European Sport Management Quarterly*, 1-21.
35. Oprean, V. B., & Oprisor, T. (2014). Accounting for soccer players: Capitalization paradigm vs. expenditure. *Procedia Economics and Finance*, 15, 1647-1654.
36. Pardillos, M. Á. C. (2019). Fighting for integrity against a corrupting disease: Fighting for integrity against a corrupting disease. In *Corpus approaches to the language of sports: texts, media, madalities* (pp. 161-179). Bloomsbury Academic.
37. Philippou, C. (2019). Towards a unified framework for anti-bribery in sport governance. *International Journal of Disclosure and Governance*, 16(2), 83-99.
38. Serby, T. (2017). The regulation and sanctioning of on-field corruption: whose law?. In *Corruption in Sport* (pp. 156-173). Routledge.
39. Schulenkorf, N., & Frawley, S. (2017). Current trends and future research challenges in global sport management. *Critical Issues in Global Sport Management*.
40. Stemler, S. E., Grigorenko, E. L., Jarvin, L., & Sternberg, R. J. (2006). Using the theory of successful intelligence as a basis for augmenting AP exams in psychology and statistics. *Contemporary Educational Psychology*, 31(3), 344-376.
41. Taheri, Arman. (2018). Studying corruption in world football in the 21st century. National Conference on Iranian Sports and Education.
42. Yazdanshenas, Athena; Forouzan, Fathullah and Yazdanshenas, Elham. (2017). 'Determining the situation and causes of intermediaries in the Iranian Football League'. *International Conference and Applied Research in Foreign Education, Sports and Championships*

43. Weitz-Shapiro, R., & Winters, M. S. (2017). Can citizens discern? Information credibility, political sophistication, and the punishment of corruption in Brazil. *The Journal of Politics*, 79(1), 60-74.-

Identification and Analysis of Indicators Affecting Corruption in The Contracts of Players and Coaches of The Iranian Football Premier League

Maryam Khoshraftar¹- Vahid Shojaei*² - Mohammad Hami³

1. PhD Candidate in Sport Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran 2. Associate Professor, Department of Sport Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran 3. Associate Professor, Department of Sport Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

(Received:2022/06/27;Accepted:2022/10/15)

Abstract

The purpose of this study was to identify the factors affecting corruption in the contracts of players and coaches of the Iranian Football Premier League. The present study in terms of type of data used was qualitative research, and it was exploratory research in terms of depth of scope, and in terms of purpose, it was applied research. The statistical population of the study included experts and knowledgeable people in the field of the football industry, experts and professors in the field of sports management and managers of the league and football federation and the referee's committee of the Football Federation. Purposive sampling was performed. The research tool was in-depth and semi-structured interviews. Theoretical saturation was acquired at the end of the 16th interview. Findings showed that 126 primary identifiers were extracted with a total frequency of 282, which were classified into 16 concepts (axial identifiers) and 7 subcategories (selective identifiers). With respect to the frequency observed in the initial identifiers for all documents, the concept of legal weakness with a significance coefficient of 85, mafia with a significance coefficient of 51, incompetence with a significance coefficient of 38 and mismanagement with a significance coefficient of 33 and individual and social immorality with a coefficient significance of 26 had the highest significance coefficients among other concepts. According to the findings, it is suggested that in order to prevent administrative corruption and operational corruption, in relation to football contracts, the existing structures in football should be reviewed and reformed first. It is also suggested in the macro policies that privatization should be seriously considered, because with the privatization of football, politicization will be removed and management reform and meritocracy will be created. Also, in addition to consider macro policies, it is suggested that the federation, clubs and other related organizations pay special attention to behavioral education to prevent individual and social immorality.

Keywords

Corruption, match fixing, professional contracts. weak supervision, weak laws.

* Corresponding Author: Email: shojaei.vahid@yahoo.com